

Иллюстрация ИЗИНАДЕНЬ

ИЗДАНИЕ НА ИЛИНДЕНСКАТА
ОРГАНИЗАЦИЯ

Съдържание:

1. Българският дух — Люб. Бобевски.
2. Вардарел и Свободна ще си ти — Ружа Мелети.
3. Въ градината на мъжитъ и страданията — К. Хр.
4. Петър Стоевъ — Ангелъ Диамандиевъ.
5. Откриване шифра на Атинския революционеръ комитетъ и последствията отъ това — Атанасъ Палчевъ.
6. Подвигът на Желевци — В. Трифуновъ.
7. Страници отъ моето тевтерче.
8. Следъ Илинденското въстание — Г. Ив. Бѣлевъ.
9. Винишкия шпионинъ — Хр. Настевъ.
10. Освещаване паметника на В. Петлешковъ — Л. Т.
11. Едно тържество — К. Хр.
12. Извлѣчение отъ бележките на четника Ив. Мутафовъ.
13. Положението.

Sommaire:

1. Poésie — par L. Bobevsky.
2. Poésie — par Rouja Méléty.
3. Dans le jardin des tortures — par C. Chr.
4. Plere Stoeff — par Anghel Diamandieff.
5. Découverte du chiffre du comité révolutionnaire d'Athènes et ses conséquences — par Atanasse Paltcheff.
6. Le héroïsme des paysans du village de Gélévo — par Vas. Triphonoff.
7. Quelques pages de mon cahier (extraits du journal d'un révolutionnaire).
8. Après l'insurrection d'Iinden — par G. Belev.
9. L'espion de Vinitza — par Chr. Nasteff.
10. L'inauguration du monument de V. Petleschkoff — par L. T.
11. Une solennité.
12. Extré des souvenirs du révolutionnaire — par Iv. Moutaphoff.
13. La situation.

ДАР
ОТ НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА
„СВ. СВ. КИРИЛ МЕТОДИЙ“
СОФИЯ

Новъ стилъ	Ст. стилъ	Исторически календаръ за м. ноемврий	Годината на събитието
1	19	Почина Старозагорски митрополитъ Методи Кусевъ.	1922
2	20	Въ София почина Ив. Богоровъ.	1892
3	21	Бѣлг. войски завзеха Радовишъ.	1912
4	22	Биде убитъ поета-революционеръ Люб. Весовъ.	1922
5	23	Въ Русе се държа общо епарх. събрание и избра централна община (попечителство) за общонародно дѣло.	1861
6	24	Въ Битоля избухна бомба.	1912
7	25	Умре въ Букурещъ Сава Раковски.	1867
8	26	Бѣлгар. миноноски атакуваха и повредиха турския крайцеръ „Хамидие“.	1912
9	27	Кърджалийскиятъ отрядъ отъ бѣлгар. армия превзе Гюмюрджина.	1912
10	28	Ржкоположенъ е билъ Партений Зографски за Полянински (Дойрански) епископъ.	1858
11	29	Султанътъ издаде ферманъ за реформи въ Македония.	1896
12	30	Сражение на четата на Ник. Дечевъ при с. Луково (Кратовско).	1903
13	31	Бѣлгар. армия завладѣ коритото на р. Черна и отблъсна съглашенската армия къмъ Солунъ.	1915
14	1	Султанъ Абдулъ Меджидъ провъзгласи Гюлханския Хатишерифъ.	1839
15	2	Бѣлгарскитъ войски превзеха Кичево.	1915
16	3	Сърбитъ поискаха примирие (въ сръбско-бѣлгареката война).	1885
17	4	Въ Грацъ (Австрия) почина първиятъ бѣлг. князь Александръ Батембергъ.	1893
18	5	Бѣлгар. войски разбиха сърбитъ при с. Гургулятъ.	1885
19	6	Съглашенската армия биде прогонена въ гръцка територия.	1915
20	7	Въ гр. Крушево се уреди бѣлгар. черковна община.	1867
21	8	Въ Разложко избухна въстание противъ турцитъ.	1878
22	9	Градъ Битоля падна въ бѣлгарски ржце.	1915
23	10	Войводитъ Лазаръ Маджаровъ и Петъръ Васковъ убити въ сражение при с. Лжджа-къой (Дедеагачко).	1907
24	11	Населението отъ Струмица и селата подадоха жалба противъ гръцкия владика.	1867
25	12	На о-въ Халки се помина Никола Тѣпчилещовъ.	1867
26	13	Първа Софийска дивизия превзе Гюргево (Ромъния).	1916
27	14	Подписанъ бѣше Ньойския договоръ.	1919
28	15	Край с. Оризари (Велешко) загина младиятъ войвода Илия Кушевъ.	1922
29	16	Руската флота бомбардира гр. Варна.	1915
30	17	Бѣлгар. войска завладѣ по-големата частъ отъ Ромъния.	1916

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: КИРИЛЪ ХРИСТОВЪ — СОВИЧАНОВЪ

Редакция и администрация: ул. „Пиротъ“ № 5, телеф. 2-19-32

Годишенъ абонаментъ за Царството — 120 лв., за Европа — 200 лв., за Америка — 2 долара. Отдѣленъ брой 12 лв.
Чекова смѣтка 5221.

Списанието е одобрено отъ Министерството на Народ. Просвѣщение съ окръжно № 40,350 отъ 28. XI. 1933 г.

ILLUSTRATION „ILINDEN“ Rédaction et administration: rue „Pirot“ 5. — Sofia, Bulgarie.

Българскиятъ духъ

Кой жертвено се хвърли въ Априлското възстание?
Кой въ роба черъ събуди народното съзнание?
Кой победи на Шипка, Шейново и Плѣвентъ,
И кой разби врагътъ ни зълъ, яростенъ и гнѣвенъ?

Кой лаври бра достойно при Сливница и Пиротъ,
И меча кой пречупи на завистливий „Иродъ“?
Кой подвизи извърши при Лозенградъ гранитенъ,
Чутовенъ, сложенъ въ обржчъ картеченъ,
динамитенъ?

Кой стигна до Чаталджа съ криле, орлови, здрави
И българското име издигна и прослави?
На Булаиръ кой ножа на върли врагъ огъна,
И спре се при Егея и браненъ станъ разпъна?

Кой срина изъ основа на Одринъ твърдинитѣ,
И мощъ развихри лудо съсъ бѣсъ и гнѣвъ
въ душитъ?
Кой съ яростъ гороломна развѣ си знамената
На царя Самуила и Климента въ земята?

Кои гърди могъщи изригнаха вулкани,
Въ кои души ревнаха стихии, урагани
При Тутраканъ и Добричъ, та подлостъта на ада
Бѣ съ ужасъ разгромена, — заслужена награда?

Коя мечта и мисълъ, кой устремъ ненадминатъ
Увлѣкоха въ борбитѣ децата ни да гинатъ?
Кой блѣнъ великъ, безсмъртенъ, кой поривъ
благороденъ,
Поведоха победно бойцитѣ въ пжтъ възходенъ?...

Духътъ, това е кръстенъ срѣдъ пламъци и лава,
Въ рѣки отъ кръвъ и сълзи, и унѣнчанъ съсъ слава,

Духътъ това е, който отъ хиляди години
Единни и сплотени като народъ държи ни!

Духътъ това е, който въ разгроми и преврати,
Въ падения и робство бѣ здравъ, но се разклати,
Че съ вѣра бѣше жива и съ взоръ впитъ въ
бжднината,
Духътъ това е, който ни водѣше въ борбата!

Духътъ това е, който чертаеше браздитѣ
На нашата държава и хвърляше въ гърдитѣ
Свѣткавици поднебни и палѣше огньове
Въ душитъ и сърдцата и чупѣше окови!

Духътъ това е Левски — духътъ на Испериха,
На Крума и Асеня... които украсиха
Челата съ ореоли... Духътъ това го стори,
Духътъ ни гордъ, витающъ подъ родни
кржгозори!

Този духъ уплетенъ щедро отъ житни класи
зрѣли,
Що въ нивитѣ си люшкатъ вълнитѣ златни,
смели.
Държѣ въ ржце си здрави на Добруджа възхода,
Съ търпене да дочака животъ новъ на свобода!

Този духъ отъ свѣтлозарие изпълни труженика,
Родилъ се и израсълъ срѣдъ Добруджа велика; —
На шрекъ държѣ и въ бдене Земята златна, родна,
И увѣнча я въ края съ победа щедра, плодна!

Любомиръ Бобевски

Вардаре!

Любя, Вардаръ, твойтѣ води
Отъ бисерни горски роси,
Разтлани ти буйни вълни
Взрящи се въ сини дълбини!

Пѣсни пѣятъ тѣ игриви
За момитѣ самодиви
Що юнашки рани мили
Съ води ти, буйни пѣнливи!

Шепнатъ ми тѣ непрестанно...
За миналото ни славно!
За легендарнитѣ борци
За наштѣ паднали свѣтци.

И въ води ти огледални,
Сини лазури безкрайни
Надежда сладка отглеждатъ
За бждни наши волни дни!

Ружа Мелети

Свободна ще си ти!

Полъхне ли ме свежест на родна пѣсень
Или тѣжа като надвесила есенъ
Виждамъ азъ голготния ти кръстъ,
На който, майко, те разпѣна
Врага ни отъ зло, завистъ и мѣстъ!

Твоята пѣсень, бунтовна и бурлива
Струи надеждни, во душа ми налива!
Пѣсенъта ти отъ живи огнени стрели
Чувамъ какъ въ сърдце ми тя ехти —
Свободна, родино, ще си ти!

Ружа Мелети

Въ градината на мъжитѣ и страданията

Югозападна Македония безспорно е най-красивия нашъ кѣтъ. Тукъ е баснословния по своето велеление и чаръ Воденъ съ своитѣ чудно красиви водопади и съ изобилното си плодородие на екзотични плодове и култури. Тукъ сѣ голѣмото и малко Преспански езера, Островското, Петърското, Костурско, а по на изтокъ звездитѣ и месецътъ се оглеждатъ въ водитѣ на южномакедонскитѣ езера — Бешикъ, Дойранъ, Тахино, Бутково и пр. Величественитѣ Бигла, Вичъ, Кожухъ, Паякъ, Бѣласица, Алиботушъ, Боздагъ и Круша заграждатъ плодороднитѣ полета — Пелагонийско (въ южната му частъ), Саржъолско, Ениджевардарско, Солунско, Сѣрско и Драмско, които се оросяватъ отъ Вардаръ, Струма и Мѣста съ притоцитѣ имъ. Тукъ кривулича и очертава крайнитѣ предѣли на българскитѣ поселения р. Бистрица, очертаваща югозападната граница на Санъ-Стефанска България. Едно до друго български села, съ благозвучни български наименования, изпълнятъ тоя край. До 1913 година всички тѣзи села се радваха на свои родни църкви, на свои първоначални училища, а нѣкои даже и на пълни прогимназии. Езикътъ на Св. св. Кирила и Методия, кръшенъ и звученъ, и днесъ се носи изъ тия наши кѣтове. Българинътъ тукъ приказва, като че ли пѣе, а пѣсенъта му е тѣй мелодична, игрива и разнообразна по напѣвъ и съдържание!

Преди и следъ Илинденъ тукъ се извършиха подвизи, които възвеличиха българското име, а презъ самото възстание, особено Леринско и Костурско, проявиха примѣрна храбростъ и себеприношение.

Но настана Балканската война. Известна е съдбата на тоя нашъ героиченъ край. Не знае обществото само до какви срѣдства не се прибѣгна, за да се сломи духътъ на тоя коравъ българинъ, да забрави той своя бащинъ езикъ.

До 1936 год. нашественицитѣ гърци на общо основание сѣ били заставени да си служатъ съ мѣстното бѣлг. наречие. Но кралъ Георги II трѣгналъ изъ Македония и това обстоятелство му направило силно впечатление. Въ с. Екшису на хорото той извикалъ една девойка и я запиталъ: „Посъ ономазисте“ (какъ се именувате). Девойката дигнала рамене и запитала другаркитѣ си — „Що ми ве-

ли?“. Придружаващиятъ краля г. Метаксасъ обяснилъ, че по тѣзи мѣста жителитѣ сѣ бѣлгарогласни и не владѣятъ грѣцки. На мѣстото още кралътъ заповѣдалъ да се забрани официално употреблението на тоя езикъ. „Да се даде да разбератъ мѣстнитѣ жители, че това е Гърция и че всѣки гражданинъ на тая държава трѣбва да знае да говори по грѣцки“ и излѣзло нареждане.

1) Подъ страхъ на тежки наказания, глоби, арести, заточения и пр. забранява се на мѣстното население да говори на своя майчинъ езикъ — бѣлгарския.

2) Подъ страхъ на сѣщитѣ наказания забранява се на сѣщото население да кореспондира на бѣлгарски езикъ.

3) Забранява се на сѣщото това население да слуша бѣлгарско радио.

4) Всички бѣлгари отъ двата пола отъ 15 до 65 год. възраст принудително да посещаватъ вечерни училища, за да изучаватъ грѣцки езикъ. И започватъ драконовскитѣ мѣрки*).

На с. Загоричени била наложена глоба 300 хиляди драхми. Жителитѣ на гр. Леринъ само за 1 день платили 98,000 драхми глоба! Но майчинъ езикъ забравя ли се лесно? Нали той е засуканъ ведно съ майчиното млѣко, та е станалъ плътъ отъ плътъта? Глобитѣ не помагатъ. Измислюватъ се драконовски мѣрки,

Агенти слухтѣтъ по врати и прозорци. На уловения, че говори бѣлгарски, тежко и горко...

Лѣтосъ не бѣха ли изгонени отсамъ границата:

1) Ламбро Аргировъ Николовъ, съ семейството си отъ 3 души, отъ с. Брѣзница — Костурско. 2) Елена Петрова Микова отъ с. Прекопана — Леринско. 3) Тодоръ Антоновъ Костадиновъ, семейство 5 души отъ с. Суровичъ — Леринско. 4) Антонъ Георгиевъ Митрединъ, с. Суровичъ — Леринско. 5) Парашкевия Тасева отъ гр. Леринъ. 6) Керекина Тимева Велчева с. Скрижево — Сѣрско. 7) Христо Ивановъ Рожевъ отъ с. Саракиново Воденско — съ жена си. 8) Мишо Гонъ Николовъ съ жена си, с. Бойница — Кукушко. 9) Мария Димитрова Габарова с. Елешница — Дем. Хисарско. 10) Василъ Тодоровъ Николовъ отъ с. Скрижево — Сѣрско.

К. Хр.

Петъръ Стоевъ

Единъ отъ забравенитѣ

Петъръ Стоевъ е роденъ въ гр. Мустафа паша (сега Свиленградъ) на 18 ноемврий 1876 г. отъ едно ученолюбиво и родолюбиво семейство. Баща му Кара Стою е билъ абсолютно неграмотенъ човѣкъ.

Презъ 1877 год. презъ време на руската окупация той дълго време боледувалъ и за да не скучае, повиква при себе зетѣ си Д. Вапцаровъ — учителъ, за да му открие бѣлгарското азбуке и да го научи на четмо. Научилъ да чете,

Кара Стою се предава на самообразование и си изписва съчиненията на Друмева, Каравелова, Ботева и др.

Синъ му Петъръ още отъ отдѣленията се проявява като добъръ декламаторъ и на Св. св.

Петъръ Стоевъ

Кирилъ и Методи, на разни народни празници и тържества, при утра и вечеринки заема първо мѣсто.

* * *

Петъръ завърши трети класъ въ Свиленградската прогимназия презъ 1892—93 уч. год., следъ което заминава за Кюстендилъ и успѣшно завършва педагогическо училище презъ учебната 1895—96 год. Завръща се въ Свиленградъ на поенъ вече всецѣло съ революционни идеи, отъ минаващите презъ Кюстендилъ македонски революционери, като същевременно не е останалъ чуждъ и на социалъ-демократическата доктрина. Той е по душа и сърдце цѣлъ социалъ-демократъ. Но това не му пречи да бжде ортодоксаленъ македоно-одрински революционеръ. А социалдемократизма и анархизма бѣха школи, презъ които сж минали повечето македоно-одрински дейци.

Презъ учебната 1896—97 година бива назначенъ за учителъ въ Свиленградската прогимназия.

Презъ течение на годината Петъръ успѣва да влѣзе въ контактъ съ арменския революционенъ комитетъ „Дрошакъ“ и много пжти е прибиралъ въ дома си страшния за турската държава революционеръ Татулъ Зарманиянъ отъ Родосто, чиято глава бѣше оценена за 500 лири. Татулъ е другаръ на славнитъ войводи, обесени въ Одринъ презъ 1901 г. — Свѣтославъ Мерджановъ и Бедросъ (Бело) Серемджиянъ — пленителитъ на Хаджи Нури бегъ, а Татулъ падна убитъ въ сражението по сжщата акция при с. Киричликъ, Одринска околия.

Презъ учебната 1897—98 год. Петъръ е назначенъ за учителъ въ голѣмото село Енидже —

Лозенградско. Макаръ и далечъ отъ Свиленградъ, той не престава да се грижи за работитъ тамъ, а е въ течение на всичко, което става и се готви да се върши.

Въ Лозенградско Стоевъ не се е задоволявалъ само съ своята училищна работа, а е организиравалъ редъ педагогически конференции и при удобни случаи е насаждалъ въ умоветъ на своитъ слушатели и революционни идеи.

На следната година се връща въ Свиленградъ, и за да бжде по-полезенъ на революционното дѣло, той наема едно заведение — кафене и кръчма, което става свръталище на революционеритъ отъ града и околията.

Следъ дълго наблюдение на нѣкои млади турски офицери, той съумѣва да ги уплете въ своитъ революционни мрежи — сприятелява се съ тѣхъ. Тѣ сж били последователи на турския революционеръ Сабахединъ бей въ Кайро. Единъ отъ тѣхъ, Фетхи ефенди, билъ синъ на нѣкой мю-тесерифинъ, родомъ отъ Кайро. Подъ претекстъ, че изучаватъ френски езикъ, тѣ сж градѣли своята революционна дейностъ и сж копаели трапъ подъ краката на своя „Царъ — баща“, Султана. Презъ есенъта на 1898 год. полицията долавя, че Петъръ и офицеритъ кроятъ нѣщо, но не могатъ да узнаятъ какво е. Тогава властта се принуждава да доведе единъ префиненъ детективъ (Хафие) — поляктъ на турска служба Казамирски и веднага влиза въ диритъ на офицеритъ. Фетхи ефенди веднага долага това и донася на Петра да бждатъ осторожни, че Казамирски ги следи. Последниятъ не е можалъ да долови нищо, но по съмнение презъ януарий 1899 год. премѣстватъ офицеритъ по разнитъ войсковы части, да не бждатъ наедно. Отстранени офицеритъ отъ Петра, хафието почнало само него да следи. Петъръ виждайки се въ опасностъ, да не би да попадне въ затвора, презъ априлъ сжщата година заминава безъ паспортъ въ България — въ с. Любимецъ и става нелегаленъ, като се причислява къмъ Свиленградската нелегална група (чета). Въ с. Любимецъ Петъръ сварва едно положение — въ с. Левка, Свиленградско, имало единъ албанецъ бозаджия на име Муса, голѣмъ българоядецъ, който билъ осжденъ на смъртъ отъ организацията и трѣбвало да бжде езекутиранъ колкото се може по-скоро. За целъта канятъ Петра да се заеме съ тази мисия, като му даватъ на разположение Маню Димитровъ отъ с. Левка.

На първи срещу втори май 1899 год. Петъръ и Маню пристигатъ въ с. Левка и още сжщата нощъ отиватъ на дюканиа на албанеца, за да го нападнатъ. Петъръ пръвъ блъсва вратата на дюкяна. Съ насоченъ револверъ той стреля, обаче, револверътъ не действува — прави засѣчка. Освенъ това въ дюкяна задъ вратата е билъ селския поляктъ турчинъ, който грабва брадвата и съ единъ замѣхъ събаря Петра въ безсъзнание на земята, а Маню избѣгва. Дохожда патраулъ и на втори май сутринъта съ кола го откриватъ въ Свиленградъ. Селянитъ отъ с. Левка, членове на организацията, като научили за случката, боейки се Петъръ да не ги издаде, разбѣгали се по Сакаръ планина. Но Петъръ макаръ подложенъ на голѣми изпитания, не посочи никого, нито другаря си Маню.

Петъръ съ усиленна охрана е изпратенъ въ Одринския затворъ и набързо биде сжденъ и осж-

денъ на вѣчни окови и не следъ дълго време биде изпратенъ на заточение въ Сирия — Крепостъта Акия (Saint Jean d' Acre).

При изпращането му на заточение, баща му и майка му заминаватъ за Одринъ за свиждане и изпращане до гарата. При изпращането е присъствувалъ и покойниятъ гимназияленъ учител Петъръ Васковъ.

Когато потеглилъ влакътъ, Стоевъ утешава майка си: „Майко не плачи! Гордей се, че си родила синъ, който става изкупителна жетрва за свободата на народа. Свободата е сладка, когато се изкупи съ скъпи жертви — нека бжда и азъ една отъ тѣхъ“. Обръщайки се къмъ Петъръ Васковъ, казва му: Петре, знай че за бореца-революционеръ могатъ да се изплетятъ само такива вѣнци (сочейки и раздрънквайки веригитѣ, въ които е окованъ). Кажи на другаритѣ да не се стрѣскаатъ отъ подобни „вѣнци“, защото всѣки единъ такъвъ вѣнецъ копае трапъ на падишаха, ускорява идването на ожидащата сладка свобода съ години“. Настана минутата на раздѣла. Влакътъ бавно потегля и скоро се изгубва по лакатушения дѣсенъ брѣгъ на свещената българска рѣка Марица.

И въ Акия Петъръ Стоевъ не стои бездеенъ. Той успѣва да влѣзе въ връзка съ видни арменци — Дрошакисти, и почва съ тѣхъ интензивна революционна дейностъ.

Не следъ дълго време успѣва да влѣзе въ лични връзки и съ руския тогава въ Акия консулъ Пиеръ Бедросянъ, който ималъ голѣмо влияние предъ затворническитѣ власти. Този последниятъ по нѣколко пѣти седмично отивалъ предъ

затвора, изисквалъ отъ властитѣ Стоева, освобождавалъ го и отъ килията му и винаги повече отъ частъ сж разговаряли.

Влѣзълъ въ контактъ и съ търговеца арменецъ отъ Бейрутъ Луко Зервоянъ, когото писмено представилъ на баща си въ Свиленградъ и чрезъ него му изпращали пари и други работи. Изпращали му сж и прочитни книги, следъ като сж минали презъ цензурата. Изобщо, завързалъ и широко познанство съ арменското общество и добре го организиралъ.

Бащата на Петъръ имаше широки връзки съ разни бегове въ Цариградъ, посрѣдствомъ ловджийство и търговия, та чрезъ тѣхъ ходотайствуваше за амнистия на Петъръ. Въ туй направление е действувалъ и руския консулъ Пиеръ Бедросянъ.

И действително, такава е издействувана на 19 августъ 1900 год., обаче, когато го потърсили за освобождаване, оказало се, че на 15 сжщия месецъ той се поминалъ следъ кратко боледуване.

Щомъ медицинскитѣ власти констатирали смъртѣта, трупътъ билъ изнесенъ отъ затвора, поетъ отъ арменското общество и погребанъ много тържествено въ присѣтствието на арменскитѣ учители и ученици.

Така завърши своя земенъ животъ онзи, който не принадлежеше на себе си, а на своя народъ.

Умрѣ той за да живѣе въ сърдцата на всички тѣзи, които го помнятъ, почитатъ и разбираха.

Нека бжде вѣчна негова свѣтла паметъ.

Богъ да го прости!

Ангелъ Диамандиевъ

Откриване шифъра на Атинския върховенъ революционенъ комитетъ и последствията отъ това

Точно на билото на Бигла пл. до самото шосе Леринъ — Билишча е разположено цинцарското село Псодери, въ по-голѣмата частъ гръкоманско, начело съ попъ Ставре, отъ сжщото село, а малка частъ отъ населението му бѣ признала ромънската си националностъ и си бѣ отворила ромънско училище съ единъ учителъ, плащанъ отъ ромънския консулъ въ Битоля. Попъ Ставре, човѣкъ алченъ за пари, бѣ обърналъ селото въ свѣрталище на грѣцкитѣ андарты, които често пѣти предприемаха набѣзи къмъ Леринско и Костурско, за да нападатъ българскитѣ села, като при нужда се прикриваха въ пазвитѣ на обширнитѣ гѣсти гори, посрѣдъ които е сгушено селото Псодери.

Това андартско свѣрталище бѣ станало доста опасно за населението на много села отъ героичната Курешча, понеже бѣ му заприщило единичното шосе за Леринъ и Солунъ.

Виждайки предателската дейностъ на попъ Ставре, В. М. О. Р. О. бѣ го осждила на смъртъ.

По подобни причини бѣ осжденъ на смъртъ и попъ Стойче отъ българското село Неретъ, разположено въ политѣ на Вичъ планина, заедно съ помощникитѣ му: Петъръ, Василъ и Михалъ, които подързаха една малка гръкоманска партия въ сжщото село и бѣха въ пълна услуга на андартитѣ.

Тѣзи смъртни присжди, обаче, не бѣха така лесно изпълними — бѣха взети сериозни мѣрки да бжде запазенъ тѣхния мизеренъ животъ. Въ Псодери квартируваха 350 души турски аскеръ, които служеха за лична охрана на попъ Ставре. Въ село Неретъ 150 войници охраняваха попъ Стойче.

При това положение невъзможно бѣше да бждатъ изпълнени смъртнитѣ присжди, освенъ да бждатъ убити въ самитѣ имъ села отъ лице, решено да се самопожертвува.

Много момчета отъ четитѣ на Курешчата, особено отъ оная на Кършаковъ и Кляшевъ, изявяваха желание да извършатъ това, обаче, войводитѣ не желяеха да подлагатъ момчетата си на явна смъртъ. Тѣ очакваха да стане това безъ жертви, като издебнатъ осжденитѣ нѣкога вѣнъ отъ селата имъ.

Такъвъ единъ случай се яви за попъ Ставре къмъ края на м. ноемрий 1904 год., когато, кой знае по какви причини, се бѣ решилъ да трѣгне отъ Леринъ за селото си Псодери безъ охрана. За жалостъ, обаче, тоя случай отмина неузнатъ отъ Кляшевъ и Кършаковъ.

Нѣколко неопитни отъ близкитѣ до Псодери села, научавайки случайно, че попъ Ставре пѣтува отъ Леринъ за селото си безъ охрана, решили на своя глава, и му устроили засада между селата Арменско и Псодери, като се прикрили въ

шумацитѣ до самото шосе. Съ появяването на попа тѣ почнали да стрелятъ съ револверитѣ си, обаче, той смогналъ да обърне коня си назадъ и въ лудѣ бѣгъ трѣгналъ обратно къмъ Леринъ. Тѣкмо въ тоя моментъ азъ се случихъ въ Леринъ въ хана на Коци Пиперката, срещу турския конакъ, и се приготвлявахъ да замина за родното ми село Косинецъ. Възседнахъ коня, и съ кираджията турчинъ трѣгнахме. Не бѣхъ изминалъ 20 крачки, появи се попъ Ставре, бѣсно препускайки, и се мушна съ коня си въ широката порта на конака, пожълтѣлъ като мъртвецъ, безъ шапка и съ разрошени коси. Конѣтъ му бѣ потъналъ въ потъ. Ханджията ми съобщи, че попъ Ставре е попадналъ на засада и че е сполучилъ да се отърве невредимъ. Продължихъ пѣтя си. Предполагахъ, че минаването ми, тѣкмо сега, презъ Псодери нѣма да мине безъ ужилване. Понеже никой вече не ме познава въ Псодери, решихъ да се казвамъ родомъ отъ с. Кърчишча и подъ друго име. Това българско село бѣ турски чифликъ и минаваше за гъркоманско. По неволя сложилъ гъркоманска маска, почувствувахъ се донѣкъде запазенъ и закрачихъ по-спокоенъ къмъ Псодери. На около половинъ километъръ отъ последното бѣхъ посрещнатъ отъ трима цинцари.

— Отъ дека идешъ, кирие?

— Отъ Леринъ.

— Не си чулъ нешто по пѣто?

— За попъ Ставре ме опитвате?

— Малиста, за попъ Ставре.

— Той е живъ и го оставихъ во Леринъ.

— Ама ти го познавашъ попъ Ставре?

— Ка не ке го познавамъ, кога сме стари приятели!

— Ти, кирие, отъ кое село си?

— Ясъ се отъ село Кърчишча.

Единъ отъ тѣхъ се обади: „Ясъ се братъ на попъ Ставре. Наукоме шо му го фатиле пѣто комититѣ и шо го изплюшчиле, ама незнаеме дали остана живъ, ели е уморенъ“. Попадията дома го ренди, защо вѣрва да е уморенъ. Ти се моля ела тро дуръ дома, за да му кажешъ шо е живъ и шо си го вишолъ.

— Отъ шо била така работата, му казахъ, за атаро на попъ Ставре, ке дойда, и скочихъ отъ коня. На кираджията казахъ да ме чака на другия край на селото. Поехме улицата къмъ сръдната на селото. Времето бѣ облачно. Ситенъ дъждецъ рѣми. Вѣрвѣхъ много спокоенъ — бѣхъ напълно увѣренъ, че никой въ селото не ме познава. Не следъ дълго, обаче, спокойствието ми бѣ нарушено. Явяваше се едно лице, което много добре ме познаваше — цинцаринѣтъ Дини, много години говедаръ въ родното ми село съ повредено дѣсно око. Дигнахъ яката си, ужъ да се запазя отъ дъжда, понаведохъ се малко и минахъ отъ къмъ повреденото око, та не ме позна. Отдѣхнахъ си. Стигнахме кѣщата на попъ Ставре. Попадията плаче и нарежда. Деверъ ѝ ѝ разправи по цинцарски, че попѣтъ е живъ и че съмъ го видѣлъ въ Леринъ следъ случилото се съ него. Потвърдихъ това и азъ и тя се успокои. Не знаеше какъ да ми благодари. Сбогувахъ се и казахъ на Македонско наречие — не е чудно и съ менъ да се случи нѣщо лошо, щомъ комититѣ започнали да хващатъ пѣтищата на наши хора.

Отговори ми се: „Отъ тука до с. Ошчима нѣ-

май стра, до таму нашитѣ андартѣ бораве. Отъ тамо на онака Госпу нека те чува“. Отговорихъ, че за мене е опасно и отъ нашитѣ андартѣ, понеже не ме познаватъ и може да ме взематъ за българинъ. Той брѣкна тогава въ единъ долапъ, изкара отъ тамъ една кутия цигари и ми я подаде съ следнитѣ думи: „Ако те стрете андартѣ, покажи имъ тази кутия и нѣмай стра. Тия цигари сж отъ Елада. По цигаритѣ ке се разбере шо си билъ у насъ и шо си нашъ човѣкъ“. Сбогувахъ се и си заминахъ спокоенъ подъ „могщата“ закрила на андартскитѣ цигари.

Изминахъ района на андартитѣ, безъ да срещна такива. Въ Курешча срещнахъ войводитѣ Кляшевъ и Кършаковъ съ момчетата си въ село Брѣзница. Моитѣ приключения доста ги развеселиха.

Повече отъ година и половина измина, попъ Ставре не си показва главата вѣнъ отъ селото. Кляшевъ и Кършаковъ най-после бѣха взели решение да бжде убитъ въ самото му село, но къмъ края на м. августъ 1904 год. по волята на Бога на Македонската правда, се случи нѣщо съвсемъ неочаквано: Една бабичка отъ с. Брѣзница отива единъ день съ магаренцето си за дърва въ близката до селото гора и намира една чанта напълнена съ писма. Мислейки, че въпросната чанта е паднала на нѣкое отъ момчетата на Кършаковъ и Кляшевъ, прибрала я, съ намѣрение да имъ я повърне. Щомъ се завърнала въ кѣщи, тя се научава, че въпроснитѣ войводи се намиратъ въ селото. Разтоварва дървата, взима чантата и отива при Кляшевъ и Кършаковъ и имъ я подава съ следнитѣ думи: „Тая чанта я найду во планината, кога си бере дърва“... „Трѣбва да му има панато на нѣкое отъ вашитѣ деца“. Войводитѣ благодарили на бабичката и я прибрали. Чантата е паднала отъ нѣкоя андартска чета, която е минала нѣкоя нощъ презъ Курешчата на пѣтъ за Псодери.

Всички писма бѣха написани по грѣцки. Понеже нито Кляшевъ, нито Кършаковъ не разбираха тоя езикъ, решили да ми ги изпратятъ на менъ, за да ги прегледамъ.

Повечето отъ писмата бѣха приятелски, съ съдържание безинтересно за насъ. Между тѣхъ, обаче, се оказаха и две шифровани такива: едното на цѣла кола, а другото на половина.

Тѣзи писма ме заинтересуваха доста много. Просто изгаряхъ отъ желание да науча какво ни кроятъ нашитѣ неприятели.

Въ продължение на половинъ часъ ми се отдаде да открия повече отъ половината азбука. Следъ нѣколко минути и последнитѣ букви бѣха открити. Съ жадност почнахъ да прочитамъ поголѣмото шифровано писмо. Оказа се, че то е отъ Атинския върховенъ комитетъ до попъ Ставре. Нѣкой си капитанъ Леонидъ, за когото му било съобщено по-рано, щѣлъ да пристигне въ Псодери съ около 60 момчета критяни съ целъ да залови въ планината 30—40 души дървари отъ близкото село Бухъ и заедно съ тѣхъ да влѣзе въ селото, и да накаже съ смъртъ нѣкои отъ по-виднитѣ му първенци съ заплаха, че подобно наказание ще се повтори и потрети, ако въ близко бждеще не признаятъ патриаршията; да накаже съ смъртъ влашкия учителъ въ с. Псодери и нѣкои отъ поупоритѣ първенци на ромѣнската партия, за да се очисти селото отъ ромѣнската зараза; да

накаже българския свещеник въ с. Желево и нѣкои отъ по-виднитѣ първенци на българската партия въ това село; отчето и капитанъ Леонида да пристѣпятъ и къмъ други „геройски подвизи“, каквито двамата биха намѣрили за добре съ огледъ на мѣстнитѣ нужди и условия.

По-малкото шифровано писмо бѣ поимененъ списъкъ на нѣколко грѣцки шпиони отъ нашитѣ села съ означение месечното възнаграждение, което сж получавали. Всички бѣха бивши грѣкомани, които наново се бѣха продали на грѣцитѣ за по 2 и 3 наполеона златни на месецъ. Тѣ бѣха: попъ Христо и Христо Дигала отъ с. Въмбелъ, Доно Терзиевски отъ с. Косинецъ и други двама отъ с. Смърдешъ, — имената съмъ имъ забравилъ. Въпросниятъ списъкъ е запазенъ на добро мѣсто заедно съ друга важна комитетска архива. На края забележка: „Да се изплащатъ редовно и навреме заплатитѣ на гореозначенитѣ лица“.

Съобщихъ на Кляшевъ и Кършаковъ за откритието. Последнитѣ получили бележката ми и вечерята пристигнаха въ Косинецъ. Следъ като бѣха настанени по квартири, запознахъ ги съ шифъра и съ съдържанието на дветѣ писма.

Особено изненадани останаха отъ списъка на шпионитѣ. Кляшевъ каза: „Значи ние сме пазили отровни змии въ пазвитѣ си, безъ да сме дозирали това“.

Кършаковъ се обади: „Дължимъ голѣма благодарностъ на Атинския върховенъ комитетъ, че бѣ така добъръ навреме да ни ги посочи, за да имъ смажемъ главитѣ, докато не сж ни ухапали“.

Започнахме да разсждаваме по какъвъ начинъ да използваме въпросния шифъръ и решихме: Въпросътъ за шпионитѣ да остане за по-късно, а сега откриването имъ да се запази въ пълна тайна. Да се образува една андартска чета отъ момчета владѣещи грѣцки езикъ, начело съ Лъже Леонида, войводата на Пополе. Кузо Блатски, който бѣ завършилъ грѣцка гимназия. Въпросната чета да се появи въ с. Псодери и Неретъ и да покани на среща съ шифровани писма, попъ Ставре и попъ Стойче.

Въ едно сражение съ грѣцкия войвода капитанъ Вардасъ, Кляшевъ и Кършаковъ бѣха спо-

лучили само съ 9 момчета да разпрѣснатъ четата му, състояща се отъ 86 андарти и да заловятъ 11 отъ тѣхъ: едно цинцарче отъ с. Гръцко Блаца, 6 души отъ Критъ и 4 момчета отъ нашитѣ села, които бѣха се случили на чужбина въ Атина и които били заставени отъ грѣцкия комитетъ насила да се запишатъ въ четата на поменатия капитанъ. Последнитѣ веднага бѣха освободени и си заминаха по домоветѣ си. Цинцарчето бѣ изпратено на войводата Митре Влаха. Последниятъ го познавалъ — билъ синъ на доста заможенъ цинцаринъ и бѣ освободенъ срещу триста лири турски въ полза на комитетската каса.

Критянитѣ, следъ като обикаляха обезоржжени нѣколко време съ четата на Кляшевъ и Кършаковъ, бѣха изпратени по каналенъ редъ до грѣцката граница, като имъ бѣ дадена по една бѣла меджидия за дребни разноси.

Съ стѣпването на грѣцка територия, тѣ бѣха изпратили на Кляшевъ и Кършаковъ по куриера, който ги съпровожда до тамъ, едно доста трогателно благодарствено писмо, въ което признаваха, че били заблудени отъ атинския комитетъ, който ги увѣрявалъ, че Македония била населена съ гърци и че комититѣ били изпращани отъ България, за да тормозятъ грѣцкото население.

По-късно научихме отъ наши хора въ Атина, че въпроснитѣ критяни продължавали и по атинскитѣ кафенета да обвиняватъ атинския комитетъ, че ги е излъгалъ. Последниятъ, засегнатъ болезнено отъ тѣхнитѣ агитации, изходатайствувалъ интернирането имъ въ островъ Критъ.

Дрехитѣ и пушкитѣ на тия именно андарти сега щѣха да послужатъ за образуването на проектираната андартска чета.

Кляшевъ и Кършаковъ, желаяйки часъ по-скоро да изпълнятъ взетото решение, още сжщата нощъ заминаха за Горна Курешча да се срещнатъ съ войводитѣ Митре Влаха и Кузо Блатски, който бѣ опредѣленъ да замѣсти грѣцкия капитанъ Леонида и да избератъ между Костурскитѣ четници владѣющитѣ грѣцки езикъ, за да се образува проектираната андартска чета.

Сбогувахме се съ благопожелания за сполука.

Атанасъ Палчевъ

Подвигътъ на Желевци

Селото Желево е едно отъ по-голѣмитѣ български села въ Леринско. Разположено при едноименната рѣка, която извира отъ западнитѣ поли на „Бигла“ планина подъ върха „Калето“ на планината „Асенѡва-падина“ до самото шосе, което свързва Леринъ и Костуръ, служело е за връзка между Леринъ, Костуръ, Мала-Прѣспа и Карча.

Брои около 220 кжши съ повече отъ 2000 души жители чисти българи. Като балканско, селото се занимаваше съ скотовѣдство, особено съ кози и овце, обаче за осигуряване прѣхраната си населението бѣ принудено да отива по чужбина като бичкиджии и майстори строители. Тия занятия най-много упражняваха въ Анадола и Стара Гърции.

Подиръ възстанието, презъ 1903 година, желевци се опжтиха къмъ Америка и Канада, кждето образуватъ голѣми колонийки съ завидно имотно състояние. Тѣзи добри българи още презъ 1876 г.

се заематъ и си изграждатъ българска черква — „Св. Атанасъ“ съ български надписи. Като балканско и добре организирано село, Желево е било винаги приютъ на подгоненитѣ отъ турцитѣ прѣспанци. Много жени и моми, заплашвани отъ грабежи и потурчавания, сж намирали спасение въ това село. Охраната на желевци бѣла дено-нощно и не давала на никакви турски и грѣцки банди да нахлуватъ въ него и да похитятъ избѣгалитѣ отъ Прѣспа и Мала-Прѣспа жени и моми.

Още презъ 1876 година тука се подвизаватъ така нареченитѣ хайдушки чети, които служатъ като закрилници на българското население. Самото село си има своя чета отъ 7—8 души во главе: Наумъ Кировъ, Георги Войновъ и Христо Мавревъ. Преследвани отъ редовна войска и башибозукъ, следъ дълго върлуване и упоритъ бой и тримата паднаха като първи жертви за родъ и родина. Много турци отъ потерата бѣха изгубили живо-

та си въ сражението. Хайдушки чети просъществуватъ въ този край още дълго време и отпосле образуватъ ядрото на революционнитѣ чети. Коте отъ с. Руля, Стефо отъ с. Бесвина, Трайко отъ с. Желево и други представляватъ единъ видъ продължение борбата на хайдутитѣ.

Село Желево

Въ революционното движение Желево има свои заслуги. Като чисто българско село, далечъ отъ турци и гърци, то е бивало сигурно свѣталище за четитѣ отъ Костурско и Леринско. Тукъ ставаха срещитѣ на революционери и чети. Тукъ масово се покрѣстваха селата отъ околността и свободно се обучаваха несведущитѣ да боравятъ съ оружје въ рѣка. Почти цѣлото село бѣше добре въоръжено съ отбрани грѣцки пушки „Гра“. Презъ време на възстанието повече отъ 120 желевци сѣ взели участие подъ командата на Коте. Нападайки турското село Пѣпле тѣ видѣли, че Коте я ударилъ на плячкаджилѣкъ и на търговия съ кожи. Възмутени, тѣ напушатъ недостойния си

Хоро въ с. Желево

водачъ и се прибиратъ въ село, дето образуватъ нова мѣстна чета, която действува до края на възстанието.

Когато въ края на 1904 год. Коте се завърна отъ Гърция начело на грѣцка банда, желевци позорно го изгониха отъ тѣхната срѣда, и образваха своя чета за преследване на неканенитѣ грѣцки банди. Тази чета биде съставена отъ Никола Миховъ, Трайко Додевъ, Йото Лулевъ, Богданъ Тръпчевъ и Василъ Павлевъ, синъ на добрия родолюбецъ Хаджи Павле, убитъ отъ грѣцки чети между Песодеръ и Желево въ мѣстността „Светичето“, връщайки се отъ Битоля, дето бѣше

ходилъ да подаде жалба противъ грѣцкия владика, който бѣ отнелъ селската имъ черква. За отмъщение за убийството на Хаджията четата уби грѣкоманския кметъ Ламбро Николовъ и започна безпощадна борба противъ грѣцкитѣ чети. Първата грижа бѣше да се отърватъ отъ Желевския ренегатъ Павле Кировъ Загарджията, който, подкупенъ отъ грѣцкия владика, бѣше застаналъ на чело на грѣцката банда и покровителствувалъ отъ турцитѣ, работѣше противъ организацията. Издебнатъ и обграденъ отъ нашата чета въ с. Ошима, той падна убитъ съ всичкитѣ му другари.

Никола Миховъ

Въ сѣщото село Ошима отъ нашитѣ биде изцѣло унищожена четата на грѣц. капитанъ Маноли презъ 1905 год. Друга чета разбита отъ нашитѣ желевци бѣ въ с. Орамникъ, Преспанско.

Сѣщата желевска чета задружно съ Митре Влашето, Атанасъ Кършаковъ, Пандо Кляшевъ, Кузо Блацки въ разни случаи взима живо участие въ много сражения противъ грѣцкитѣ бандити, като: въ с. Габрешъ — съ четата на капитанъ Варда; въ с. Нивица, преспанско — съ многочислена грѣцка банда и въ с. Преолъ — съ четата на Далипо. Чрезъ Кузо Блацки тѣ изпращатъ писмо съ грѣцки шифъръ до попъ Ставре отъ Песодеръ, районенъ грѣцки началникъ, и го канятъ на среща ужъ съ грѣцка чета. Попъ Ставре взима нѣколко шишета конякъ, кутии съ локуми и цигари, и придруженъ отъ двама шпиони — То-

дорче и Кице — се опжтва при четата. Отъ кулата при Бигла попъ Ставре взима за охрана и единъ добъръ чаушинъ. Пристигайки при четата, тѣ откриватъ измамата, ала било вече късно. Нашиятъ се нахвърлятъ и залавятъ всички. Само чаушинътъ се съпротивлява. Единъ отъ четниците се хвърля върху гърба му и го яхва. Нашиятъ Никола Миховъ, мжжъ силенъ и юначенъ, се спуща върху него, но безъ да стреля, за да не убие и четника на гърба му, застига го, хваща му главата и я извъртва на другата страна така силно, че се счупватъ вратните му прешлени и чаушътъ пада мъртавъ на земята. Следъ това сжщиятъ Н. Миховъ хваща попа и съ силенъ ударъ съ палеца пробива му корема и той пада мъртавъ. Въ тая суматоха сполучва да избѣга Кице, но стрелятъ по него и го раняватъ.

Така просъществува тая желеvsка чета до 1 августъ 1907 год. На тая дата въ село Дръновени, Костурско, се събиратъ около 20 души въ главѣ съ Христо Цвѣтковъ на специално заседание да размѣнятъ мисли по преследването на грѣцкитѣ банди. Обаче, предадени, тѣ биватъ заобиколени отъ турска войска и, следъ упорито сражение, почти всички биватъ избити, като надатъ и много турци. Сполучватъ да се отърватъ само Христо Цвѣтковъ — здравъ и Трайко Додовъ — раненъ, и едвамъ се домъкватъ до с. Желево.

Така завършиха подвизитѣ на нашиятъ герои отъ с. Желево.

Нека бжде свѣтла паметъта имъ!

В. Трифуновъ

Страници отъ моето тевтерче

(Извадки отъ дневника на единъ комита)

Отъ нѣколко дни вече телеграмитѣ, които идатъ отъ Тирана и Римъ често споменаватъ името на селото Капещица и Билища — пропускателни пунктове на Албания за Македения. По този поводъ даваме една страница отъ единъ дневникъ на единъ македонски комита, взелъ участие въ Илинденското въстание презъ 1903 год. Запазваме характерния стилъ и правописъ на въпросния дневникъ, защото е написанъ отъ лице, което до тогава не бѣ прекрачило границитѣ на България.

1903. г. 28 юлий, понедѣльникъ. Смърдешъ — Капещица. — Вчерашното ни постанатие (умора) не накара да легнеме и да заспиме кай (като) заклани; къмо полуношия дойдоа два селени отъ Дреновени единою, другио отъ Черновишча, донесоа писмо, стана (хъ) запали фенеро и четамъ: аскеритѣ ошли (отишли) да прибере турскитѣ фамилии въ Жервени и, минавайки на 26 того презъ Шестеево изгорили 45 кжци а на връщане вчера, запалили Черновишча, кждето изгория само четири кжци, зашчото други ги запазие селенитѣ които изгасие огно со вода. Писмото бѣше отъ Кольо Козинчо. Лазо ме пита какво има? Айде да е на айрлия, Метко (турчина) почна да пали селата, му казвамъ и му разправи (хъ) шчо пиши Козинчо. Пакъ легна ама сонъ не ме фатваше, по мършата ми като чели милнони животинки баре, не знае (хъ) на шчо да го дада това, толкова много вошки ме имае нагазено, кой знае отъ кжде и отъ кого. Стана се слеку (съблекохъ се) се изтреси (хъ) на страна плячкитѣ и наново ги облеку, миряса малко и заспа (хъ). Слѣнцето беше изгреено и беше доста високо, чувамъ викание ура до небето. Стана (хъ) питамъ шчо има? Греди Чекаларовъ со 600 души отъ Брезница ми каза Цильо Попойвчовъ които ме чуваше (пазеше) кога спе(хъ).

Стана и язъ ойду къмъ „Ливадие“ свички възстаници бее наредени отъ двѣтѣ страни на пжто отъ „Камено“ до жадето. Пристигна Чекаларовъ, Кляшевъ и Поповъ, вянати (яхнали) на кони, които препускае между редицитѣ на възстаницитѣ, понеми (подиръ тѣхъ) върватъ во редици и со пѣсни възстаниитѣ. Най-първо върви единъ попъ со разпуснати коси, запретани политѣ на гюрдията, на главата носи единъ цилиндрестъ

калпакъ, арматосанъ со пушка и патрони кръстосани на грѣндитѣ, во дѣсната ржка неподвижно държи единъ ятаганъ изваденъ, като да държи църковния кръстъ и чека да дойде християнитѣ да му го целуве, върви бодро и гледа предъ него. Казаха ми че билъ попо Германъ отъ Черешница, доближи се до насъ го поздравиме и го запозна со Попо Фильо и Попо Одо, тримата се гледае единъ други. Не може (хъ) да разбере, като какво всѣки си мислеше...

Се собирае свички възстаници наредия се во единъ квадратъ тукъ пръвъ зве да говори Чекаларовъ, които разправи колко е гнила турската държава, какъ со една пепа възстаници му превземаме Клисуре и аскеритѣ се изпокрия като глумци во Костуръ и тамъ сега седе затворени като во затворъ. За тия успѣхи поздрави възстаницитѣ и имъ посочи развалинитѣ на нѣкогашното цвѣтуще село Смърдешъ и ги подкани да се закълнатъ че за свичко това, да сж готови да си отмжстятъ! Чекаларовъ и Кляшевъ до сега само единъ пжтъ мнае по Смърдешъ, безъ да се спре во него, сега влегое като победители и всички се во възторгъ, най-голѣмитѣ тѣхни неприятели (некои отъ Смърдешани) се равни до земята. Слѣдъ това говори и Лазо п. Трайковъ и Поповъ, обаче държанието на Цильо, стойката му на коно, имаше нѣшчо, което во другитѣ липсваше. Чекаларовъ не беше челъ даже френската революция, не познаваше никого отъ тия врѣмена. Напалеонъ го знаеше отъ монетитѣ, ама безъ да сакамъ го фала, денесъ той ми се виде цѣлъ Напалеонъ, какъвто язъ си го представявамъ предъ умо ми. Да, Чекаларовъ ако бѣше прочелъ нешчо отъ живота на Корсиканския юнакъ, може би да зеваше доста поуки отъ него и можеше доста да се издигни. На свички възстаници бѣше приготвена манджа и се раздае хлѣбъ отъ Смърдешени и Въмблени. До като се (х) ранее възстаницитѣ се собирае началнитѣ на съвѣтъ, ме викнае мене и Биолчевъ. Разискваме какъ да се нападне Билишча, за да се сплаше турцитѣ отъ Девальта. Лазо разправи какъ заедно со мене вчера разгледаме мѣстото и предложи да се настжи само срещу Билишча. Пандо предвиждаше неуспѣхъ въ това нападение,

зашщото Билишча е градъ отворенъ отъ свѣжде и близъкъ центъръ на турскитѣ села, откъдето непременно ќе стигнатъ на помощъ свички лефуши-арнаути. Биолчевъ каза непознава мѣстото, ама трѣбва да удариме турцитѣ. Язъ допълни че трѣбва да се нападне и Капешчица едновременно. Чекаларовъ послѣ денъ зве думата и на кратко каза следното: „Разполагаме со околу 650 души възстаници. 150 души ќе настѣпе въ лѣво на джадето, да нападне Капешчица и да задърже лефушитѣ отъ това село и Търстеникъ, другитѣ възстаници да нападне Билишча. Турцитѣ нѣма да се съпротиве много зашщото се изплашени. Колкото за градошчо е отворенъ, това да не ви тревожи, зашщото еднакво човѣк се зашчищава и по планинскитѣ чукари и по полскитѣ възстаци. „Следъ това се каза, кой войводи презъ кжде да нападне. Мене со три косински чети и Лобаницката ми се даде да нападна капешчица. Лазо и Биолчевъ да върви со две чети по джадето и во дѣсно. Кляшевъ, Чекаларовъ и Поповъ да върве срѣщу Билишча.

Тука за први пѣтѣ се нареди да има врѣзка между отдѣлнитѣ чети, и се направи една подвижна поща и живъ „телефонъ“, който било со знакове, било со предварителна дума и заповѣди да служи за споразумение со началницѣтѣ.

Точно во 6 и пол. саато — по турски се даде заповѣдъ да се собератъ възстаницитѣ, които до тоя моментъ не знаеа нишчо какво ќе се предприеме. Шомъ се собирае и се наредие свички възстаници по своитѣ чети и войводи, Чекаларовъ застана предъ редицитѣ и накратко имъ каза решението на началницѣтѣ да се нападни Капешчица и Билишча, като прибави че свѣки възстаникъ ќе изпѣлни обещанието дадено со клетвата да се бори до последна капка крѣвъ за родината и други такива насърчителни думи. Сжшо и Поповъ каза нѣколко насърчителни думи и свѣки потегли на опредѣленото мѣсто. Повика (хъ) войводата Кенковъ. Саровъ и Иванъ Лобаницки и имъ каза (хъ) щомъ излеземъ на „Плешковецъ“ възстаницитѣ да се спусне во верига и да нападне Капешчица. Врѣмето е много горешчо, слънцето печи като сачъ, вървие и

предъ насъ се изпречи единъ дълбокъ трапъ, почваме да се изкачваме на горѣ. вървие мжно, една крачка напредъ, но се слизгаме двѣ назадъ. Така вървие цѣли два саата, едвамъ со половината души излегоме на една височина на която починаме. По „телефоно“ ни правятъ иширетъ да вървие, станаме и слѣдъ околу саатъ врѣме беме надъ Капешчица. Тогава язъ „телефонира (хъ)“ че сме готови да нападнемъ. Не следъ много чуваме првитѣ пушки отъ дѣсно. Отвориме огънь и ние срѣщу Капешчица. Турцитѣ излежда бее готови и очаквае това нападение, открие огънь, ама целнтѣ фамилии отъ селото избѣгае по джадето за Височишча. Отъ Търстеникъ се покаже околу 40—50 души, со пушки отъ далеко почнае да стрела но ние беме стигнали Лобаницката кула и не му дадоме възможностъ да настѣпе. Търстрничени се уплаши и спре като видеа че възстаницитѣ со много се върнае обратно во Търстеникъ. Капешчичени се държатъ здраво, по реката имъ дойде помощъ, ние се доближиме веќе до крайнитѣ кжшичи отъ кѣде Биличко се чува огно да се усили и отъ двѣтѣ страни, саато е вече 11 и пол. Кенковитѣ момчета можеа да запалатъ една крайна племна. Селото е веќе опразнето, нѣма во него жива душа, 60—70 пушки непрекъснато стрелеа отъ стрѣшча, тия се скриени задъ снопята и по нивитѣ, не ни даватъ възможностъ да слезиме, зашщото мѣстото е голо. Задъ нашитѣ вериги останае селскитѣ говеда, крави, юнци и тѣлци, свички глави 343 и кози 152, говедарчето бѣше арнаутче христијанче. Му каземе да ги потера гдведата нагорѣ, зашщото турското царство се свърши! Горкото момче много се зарадва и заедно со говедата подкара и козитѣ, които скоро привърлие „Плешковецъ“ и „Добра гора“ По едно врѣме по телефоно ми каже да се върна назадъ, зашщото възстаницитѣ стрѣщу Билишча не сполучие, като се стемна викна на възстаницитѣ да се сгъзие и ние. Върнаме се на ново во Смърдешъ и се прибраме едни на „Бели Кладенци“ и други на „Вълканова чезма“ таму спае. имаме двлма убити и Лачо п. Трайковъ леко раненъ.

Следъ илинденското възстание

Македонски делегации въ столицитѣ на Великитѣ сили. — Писма до македонски деецъ-революционеръ, илюстрираши освободителното движение следъ илинденъ

Въ края на ноември 1903 г., следъ стихването на Илинденското възстание, Вътрешната рев. организация и Върховниятъ макед. комитетъ делегиратъ въ Европейскитѣ столици свои представители, за да освѣтлятъ великитѣ сили и общественото мнение у тѣхъ върху истинското положение на макед. освободително движение и неговото правилно разрешение

Отъ страна на Върх. комитетъ бѣ делегиранъ въ Виена, Парижъ, Лондонъ и Петербургъ подпредседателя на Върх. Комитетъ — генералъ Ив. Цончевъ, придруженъ отъ редактора на комитетскиятъ органъ в. „Реформи“ — Илия Голгановъ. Нѣколко дни следъ тѣхъ заминаха за заштитѣ столици Борисъ Сарафовъ и Михаилъ Герджиковъ, делегирани отъ ВМОРО.

На пѣтѣ за Австрия и дветѣ делегации се отбиватъ въ Бѣлградъ, дето иматъ срѣщи и раз-

говори по Мак. въпросъ съ срѣбски управници, които имъ обещаваатъ подкрепа при едно условие: дѣлежъ на Македония на сфери на влияние, нѣшчо, което и дветѣ делегации решително отхвърлятъ.

Въ Виена, Парижъ и Лондонъ и дветѣ делегации сж приети отъ ржководни срѣди и изслушвани съ голѣмо внимание и увѣрения, че Македонскиятъ въпросъ ще бжде разрешенъ въ най-скоро време по начинъ — да се омиротворятъ Балканиитѣ.

Балканскиятъ комитетъ въ Лондонъ е далъ чай на дветѣ делегации — съвмѣстно.

Въ едно писмо отъ Лондонъ до менъ, членъ-касиеръ на Върх. комитетъ, Цончевъ пише: „Ако по отношение финансово не можемъ се похвали, то, по отношение морално, можемъ да кажемъ, че тукъ, както и въ Парижъ, имаме голѣмъ

успѣхъ. Гледай, вестникътъ да излиза редовно. . . „Поради липса на сръдства не ще можемъ да заминемъ за Русия“.

Следъ завръщането си въ София, ген. Цончевъ даде съветъ: да не се предприема активно рев. движение презъ 1904 г. до като се видятъ резултатитѣ отъ новитѣ „Мюрцшегски“ реформи; до тогава, обаче, организациитѣ да направятъ всичко за своето закрепване, засилване и заздравяване ранитѣ, причинени отъ възстанието. Решено бѣ — да се направи всичко възможно за реорганизиране на легалната и нелегалната борба,

Христо Сираковъ

споредъ новитѣ условия и нужди, а главно: да не се даде на пострадалото население въ Македония и Одринско да трѣгне по съвета на разочарованието.

Сжщото стори и ВМРО.

Въ изпълнение горното решение, войводитѣ: полковникъ Ан. Янковъ, подполк. Ст. Николовъ, кап. Юр. Стояновъ, поруч. Любо Стоянчовъ, подпоручицитѣ: К. Настевъ, Н. Лефтеровъ и др., още въ началото на 1905 г. бродятъ съ свои чети изъ повѣренитѣ имъ отъ Комитета райони отсамъ Вардара и творятъ дѣлото за свободата на Македония. Сжщото прави и ВМРО отатѣкъ Вардара.

Подофицерътъ Христо Сираковъ отъ с. Котелъ (Еленско), който като подвойвода въ четитѣ на войводитѣ полковникъ Ан. Янковъ и поручикъ Стоянчовъ се бѣ отличилъ въ боеветѣ съ турски пълчища презъ Г.-Джумайското

и Илинденското възстания, споредъ писмата, до него отъ двамата войводи, които тукъ даваме изцѣло, е каненъ да вземе и той активно участие въ новото движение въ Македония следъ Илинденското възстание.

Ето тия писма, които ни даватъ ясна представа за освободителното движение по онова време.

Писмо № 1

Бае Христо!

Азъ ти пиша — Янковъ, който бѣше съ тебъ въ Бѣлица. Ето каква молба имамъ къмъ тебъ:

Можешъ ли да съберешъ 10—20 души се такива юнаци като тебъ и ланскитѣ ти другари и къмъ 15 януари да потеглимъ заедно за Македония, но, за отатѣкъ Вардара. Ти ще си ги командувашъ тѣзи момчета; и други ще има съ менъ, та така събрани около 100—200 човѣка да навлѣземъ въ сръдцето на Македония и дадемъ на агата такива сражения, каквито до сега не ги е видѣлъ. Ако си съгласенъ на това пиши ми едно затворено писмо на адресъ: Райна Дипчева, улица „Искъръ“, № 15, София. Веднага почни да събирашъ момчетата и то — се унтер-офицери и запасни войници и хаджи Ивановъ непременно да вземешъ съ тебе. Не ще съмнение, всичко това ще пазишъ въ голѣма тайна отъ полицията. Ако можешъ и имашъ приятели военни отъ града Ви, запаси се и съ нѣколко пушки, патрони и вещи; разбира се, ако това е възможно да направишъ.

За всичко ще чакамъ бързъ отговоръ.

8. XI. 1904 г., София.

Твой Янковъ, запасенъ полковникъ

Писмо № 2

Бае Христо!

Получихъ писмото ти и разбрахъ за каквото ми пишешъ. Говорихъ съ генерала за твоето предложение: ти самостоятелно да водишъ чета. Съгласни сме да ти дадемъ чета отъ 12—15 души и районъ. Хората ти трѣбва да си ги съберешъ и изберешъ; отъ насъ: пушки, патрони и облѣкло, а така сжщо и каналъ съ куриери за до района. Ако си съгласенъ, пиши ни, кога ще дойдешъ, като имашъ предъ видъ, че сега — зимата е по-добре за пѣтуване, понеже нѣма никакъ потери и се пѣтува по-свободно. Впрочемъ, ние само ти явяваме, а ти си прави смѣтката. Въ всѣки случай, да не оставашъ следъ м. мартъ, понеже снѣговетѣ сж голѣми и тогава почватъ да се топятъ, рѣкитѣ ще сж голѣми и мжно проходими; следъ мартъ ще е късно, понеже районитѣ до тогава трѣбва да се заематъ. Ето защо, пиши ми и извести, какво ще решишъ.

Лефтеровъ и още други двама сж около 120 души заминаха за вжтре. Дончо, Пелтека, Атанасъ Чифликчията и Бакаловъ сж вжтре, а така сжщо и Иванчо Гегелийчето. Работата е сериозна и тази година.

24. I. 1905 г., София.

Съ поздравъ, твой: Янковъ

П. п. На тебъ ще дадемъ единъ районъ въ Струмишко — до Вардара и до Иванчо Гевгелийчето.

Сжция.

Писмо № 3

Христо!

Преди 10 дена ти писахъ, че генерала се съгласи да ти даде самостоятелна чета и районъ, но съ условие — ти да си намъришъ хората отъ 12—20 души. Не зная по коя причина не си ми отговорилъ до сега. Съ първа поща чакамъ отговоръ за да зная какво да кажа на генерала и да имаме ли надежда или не. Яви ми по-скоро.

7. II. 1905 г., София.

Съ поздравъ, твой: Янковъ.

№ 4

Телеграма. гр. Елена. Хр. Сираковъ.

Утре съмъ Търново. Четвъртъкъ тръгвамъ обратно за вжтре. Ако можешъ ела да се видимъ.

3. III. 1905 г., София.

Стоянчовъ.

Писмо № 5

Христо!

Изпратихъ ти две телеграми, но нѣмамъ отговоръ. И дветѣ бѣха съ платенъ отговоръ. Азъ заминавамъ следъ 4—5 дни; ако желашъ да сме пакъ наедно и ако имашъ възможность, тръгни незабавно. Ако имашъ добри момчета, вземи ги съ себе си. Ако самъ не можешъ да тръгнешъ, изпрати ми поне служили добри момчета. Чакамъ отговоръ. Писмото адресирай чрезъ редакция в. „Реформи“.

12. VI. 1905 г., София.

Съ поздравъ: Л. Стоянчовъ

Предава: Г. Ив. Бѣлевъ

Винишкия шпионинъ

Перипетитѣ при изпълнение смъртната присъда. Арестуване членоветѣ на окръжния комитетъ.

Като всѣки измѣнникъ на революционна организация, Георги Иванчевъ повече отъ всѣки другъ съзнаваше, че не ще избѣгне участъта на предателитѣ. И само за това той не излѣзе открито, а подмолно, съ една илюзорна за мнозина двойственостъ зъ пълклената си роль — бѣше се предалъ на турската власть, за да се уязви революционната организация и направи невъзможно закрепването ѝ отново следъ аферата въ Виница.

Въпрѣки съзнанието за отговорноститѣ отъ тази му шпионска роль, той бѣ омагьосанъ отъ самообладанието, че е подъ пълната протекция на турската власть, която му гарантираше удоволствия и разгулянъ пороченъ животъ — присъщи характерни слабости на всѣко парвеню.

Г. Йов. не се трогна даже и отъ засвидетелствуването му голѣмо великодушие на своя учител-революционеръ и другаръ — Дѣлчевъ при срещата ни въ Кюстендилъ, кждето му се даде пълна възможность да се опомни и да оправдае клетвата си и даденото му довѣрие отъ организацията, поради което централния комитетъ въ Солунъ презъ 1899 год. бѣше го квалифициралъ като пръвъ невмѣняемъ изродъ въ освободителното ни движение и го осъди на смръть като възложилъ присъдата на окр. комитетъ въ Щипъ.

Наедно съ съобщението за издадената присъда, отъ Щипъ получихме и доза *Calium cyanatum* съ подробни упътвания за начина на употребление, като ефикасна отрова за привеждане въ изпълнение на присъдата. Въ сжщото писмо изрично бѣ подчертано... „Поради изключителното положение на Виница, която трѣбва да пазимъ отъ нова афера, каквато неминуемо ще последва, ако си послужимъ съ оржие за изпълнението на присъдата, намѣрихмѣ за по-целесъобразно да стане премахването му незабелязано чрезъ отравяне. Ако намирате това за мъчно приложимо, нагласете по-скоро Георги да дойде въ Щипъ, за да му освѣтимъ маслото...“

Съ колегата Григоръ Димитровъ доста обмислювахме какъ може да стане това. Като всѣки гузенъ предъ съвестъта си, Г. Йов. бѣше си на-

ложилъ голѣма предпазливостъ: поканваше гости у дома си, но самъ на гости не отиваше.

Оставаше намъ съ Григоръ да се нагърбимъ съ изпълнение нареждането на окр. комитетъ. Затова писахме служебно да извикатъ Георги въ Щипъ, та при заминаването му да му поднесемъ и отровната чаша, съ огледъ, реакцията да последва изъ пжтя. Ако ли случайно не успѣемъ и се яви въ Щипъ, да наредятъ да не се завърне въ Виница.

„Хубаво скроено, но лошо ушито!“ — така излѣзе и нашата работа. И въ единия и въ другия случай несполука. Отровата, макаръ и употребена точно по даденитѣ ни упътвания, не само че не даде очаквания резултатъ, но и не бѣше възбудила никаква реакция, а при покушение въ Щипъ, бѣше се отървалъ само съ нѣколко рани, вследствие на което бѣха арестувани и осъдени членоветѣ на окр. комитетъ Тодоръ Лазаровъ и Хр. п. Коцевъ. Не е излишно да поясня какъ стана това, за да станатъ ясни и последствията, за които ще упомена по-нататѣкъ.

Съгласно даденитѣ ни наставления за начина на употребление, щомъ получихме писмо за отиването на Георги въ Щипъ, купихме една бутилка отъ най-хубавия конякъ — „Metaxa“. Той охотно посрещна поканата и заяви, че ще тръгне на другия день рано, за да бжде преди обѣдъ въ Щипъ. Задължи се сутринъта на тръгване да мине край насъ, за да му дадемъ писмо за Щипъ.

Съ Димитровъ живѣхмѣ наедно при сестра ми. Той взе грижата като домакинъ, да почерпи Георги съ отровенъ конякъ. За тази целъ вечеръта направихме и репетиция кой на кое мѣсто ще седне, какъ да вземемъ чашкитѣ съ конякъ, за да не би въ бързината да убъркаме и да се изотровимъ сами. Писмото, което обещахмѣ, бѣше само предлогъ да спре при насъ. За да не би да попадне това писмо въ ржцетѣ на властѣта, Григоръ изготви отъ три реда едно фиктивно писъмце съ измѣненъ почеркъ и уйдурдисанъ шифъръ, за да не знае и той какво съдържа.

Сутринта Георги спре предъ квартирата ни, върза коня си за халката на портата и се качи при насъ. За да го отклонимъ да не носи съ себе си никакво писмо, заприказвахме го, съ кого трѣбва да се срещне въ Шипъ, обаче, той настоя ка има писмо за оправдание срещата му съ ржководителя на окр. комитетъ. Писъмцето веднага скъта въ чорапитѣ си, и каза, че изъ пжтя щѣлъ да го постави на по-сигурно мѣсто — въ седлото на коня. Похвалихъ му се, че имаме хубавъ виненъ конякъ и казахъ на Григоръ да почерпи на крака за „добъръ пжтъ“. Григоръ избърза и поднесе на табла три чаши конякъ съ бучка захаръ върху всѣка. Ние първи взехме опредѣленитѣ за насъ чашки, а за Георги остана третата — съ разтворената половина доза Calium cyanatum както си е редътъ — за добъръ пжтъ и изпихме коняка. Докато ние съ Георги дъвчехме захаръта, Григоръ донесе отново и повтори черпната съ втората половина отъ отровата и шеговито подкани: „Хайде сега и отъ мене по едничка!“ Набързо изпихме и вторитѣ чашки. За да оплакне чашката му, Григоръ тоя пжтъ донесе бутилката и отново

Пане Прошевъ

напълни чашкитѣ, като прибави: „Сега и отъ кръчмарина по една!“ На бърза ржка глътнахме и тѣхъ.

— Хайде сега налѣй и отъ мене по една — казахъ азъ, за да опразднимъ шишето, та да не му беремъ гайлето! По тоя начинъ на крака изпихме благия конякъ, следъ което Георги веднага възседна коня си и отпътува въ весело настроение.

И двамата младежи, току що свършили педагогическо училище, опиянени отъ идеализъмъ и въодушевление, че изпълняваме заповѣдъ и присжда на В. М. О. Р. О. за единъ безпоренъ шпионинъ и пороченъ измѣнникъ, ние счетохме извършеното за голѣмъ подвигъ и активъ, за точно изпълненъ дългъ. Възгордени отъ рѣдко младежко вдъхновение, ние бѣхме преувѣрени и въ успѣха ни за потайно — безъ жетрви премахване на едно зло въ Винаца и за организацията въобще. Може би за нѣкои формалисти тоя начинъ за привеждане на присждата да се счете несъвмѣстимъ съ революционнитѣ начала на организацията, обаче, това се наложи и то доста основателно по съображенията мотивирани и въ писмото на окр. комитетъ, за което упоменахъ по-горе.

Ние вѣрвахме въ онова, което ни пишеше по-горното начальство и бѣхме сигурни, че изпратената ни доза цианъ — калий е най-силното оржжие като отрова. Поради това бѣхме и преувѣрени, че щомъ шпионинътъ мине Градецката рѣка, още на пжтя подъ с. Лески ще се превие като скотъ въ конвулсии подъ собствения си конь. Въ това толкова бѣхме убедени, че веднага взехме всички предохранителни мѣрки за евентуални послѣствия: отидохме по-рано въ училището, съ необикновено очакване всѣки мигъ да чуемъ и научимъ нѣщо

положително. Ала и на другия день нищо не се чу, нито се разбра.

Незная защо, зарочарование бѣше ме обвзело при мисълта, че този първи нашъ актъ, така прецизно изпълненъ, не даде очаквания ефектъ. Нашето младежко обаяние се изпари, когато на третия день домашнитѣ на шпионина бѣха уведомени отъ властѣта, че въ Шипъ било извършено покушение върху него, но се е спасилъ и се е намиралъ на лѣчение въ военната болница.

За насъ веднага стана ясно, че изпратения ни Calium cyanatum е билъ или фалшивъ или разваленъ, и всички наши усилия нарежданията да бждатъ усърдно изпълнени, сж останали напусто. Иначе не можеше да се обясни неудачата. Въ менъ основателно се породила и подозрение, дали окр. комитетъ съ това не е искалъ да постави на изпитание насъ, ржководителитѣ за подобна акция. Въ послѣствие, обаче, обясненията отъ Шипъ опровергаха това. Извиниха се, че и тѣ били звблудени отъ аптекаря — доставчикъ, а последниятъ се мотивиралъ, че неефикасността се дължи на здравия му и силенъ организъмъ, нѣщо което не му било известно и дозата следвало да бжде двойна. Кое бѣше за вѣрване, не се установи, но това за насъ бѣше голѣмо обезсърчение.

Семейства Хр. п. Коцеви и Тодоръ Лазарови

Несполучливия атентатъ върху шпионина въ Шипъ още повече ни озадачи. Едва на следния день можахме да научимъ подробности за станалото, а следъ това получихме и следнитѣ положителни освѣтления:

Съ пристигането му въ Шипъ Г. Иов. се е срещналъ съ главния учителъ и членъ въ окр. комитетъ Хр. п. Коцевъ, който го поканилъ вечерта въ кжщи. Хр. п. Коцевъ и Тодоръ Лазаровъ решили да се убие сжщата нощъ при напускане дома на Коцева. Тодоръ възложилъ изпълнението присждата на Пане Ан. Прошевъ — началникъ на терористическата група въ Шипъ, ви-

денъ обушаръ, и единъ отъ най-довѣренитѣ членове на комитета още отъ основаването му. Уговоренъ билъ и планътъ за убийството — съ хладно оржие — ками. Ако си послужатъ съ револвери, ще се притече нощното деврие и неминуемо ще се предизвика и нежелателна афера.

Пане Прошевъ събралъ другаритѣ си терористи и разпредѣлили ролитѣ си.

Вечерта Г. Йов. отишълъ у Хр. п. Коцевъ. Тамъ билъ и Т. Лазаровъ. Тримата сж приказвали до късно презъ нощта, следъ което Тодоръ и Георги си отиватъ. На Георги даватъ фенеръ съ запалена свещъ, за да не бжде обезспокояванъ отъ полицията. Фенерътъ е билъ уговорения знакъ: терориститѣ трѣбва да изпълнятъ дълга си безъ отлагане.

Понеже домътъ на Т. Лазаровъ отстоеше на около 150 крачки отъ квартирата на п. Коцевъ, който живѣеше въ кжщата на Мечкови, още съ излизането се раздѣлилъ и се прибралъ въ кжщи. Георги Йованчевъ се упжилъ къмъ горната махала, кждето билъ на гости при роднинитѣ си. Споредъ уговореното, дветѣ противоположни улички, по които е следвало да мине Георги, сж били заети отъ терориститѣ. На изходния пунктъ въ улицата надѣсно — жгъла на завоя между църквата „Св. Никола“ и кжщата на Рибарчеви, сж били на постъ Мите Судиклиевъ и Доне Теранцалията; а на тая въ лѣво — тѣсната уличка къмъ главната улица, сж чакали Пане Ат. Прошевъ и Моне Самониката.

Г. Йов. взелъ улицата въ лѣво и попадналъ на втората засада. Шомъ възвилъ жгъла между кжщитѣ на Хаджи Маркови и Гошо Коджабашии, билъ нападнатъ. Веднага той се съобразилъ и хвърлилъ фенера върху убийцитѣ си и се опиталъ да извади револверъ, ала успѣли да го на-

мушкатъ съ камитѣ си и се сгромолясалъ. При повторнитѣ удари, обаче камитѣ изневѣрили. Върховетѣ се указали подвити, нѣшо обяснимо, понеже жертвата бѣ съ рѣдко развити мускули.

Увѣрени, че и първитѣ удари сж смъртоносни при шуртящата кръвъ, атентаторитѣ го оставили. Скоро деврието се явило на мѣстопроизшествието и го занесли въ военната болница, дето подъ специални грижи го свѣстили. На другия денъ пристигналъ и специаленъ хирургъ-лѣкаръ отъ Скопие — изпратенъ отъ валията Хафъзъ паша. Следъ 18 дни той се завърна въ Винаца. Понеже не бѣше позналъ никого отъ атентаторитѣ, полицията не можа да ги открие, но бѣха арестувани и подложени на изпитания Хр. п. Коцевъ и Тодоръ Лазаровъ. При изследването тѣ признали, че преди покушението сж били наедно — приказвали за училищни и търговски работи.

И двамата бѣха закарани въ Скопие и осждени по на 4 години строгъ затворъ, а следъ една година бѣха изпратени въ затвора на градъ Прищина. Г. Йов. не се яви въ сжда, за да прикрие участието си за осждането имъ. Но той не можа да понесе хладнокръвно атентата, като позоренъ актъ, за да притай въ себе си и неприязнеността си къмъ менъ. Още на легло въ военната болница, отъ Шипъ Георги бѣше се обадилъ на квартирантката си Р. Накова, която се похвали въ училището:

— Добре билъ и скоро ще си дойде. На всички много здраве, само не и на г. Настевъ, а обръщайки се къмъ менъ добави — тебъ щѣлъ да те поздравя, когато си дойде!

Съ колегата Григоръ се спогледнахме и разбрахме кжде сме.

Хр. Настевъ

Едно тържество

На 15 XI т. г. Македонскиятъ наученъ институтъ правозгласи за свой почетенъ членъ директора на нѣмския институтъ въ София г. професоръ Ханцъ Кохъ.

На тържественото заседание, което стана въ Македонския домъ, г. проф. Никола Стояновъ, председателъ на Макед. науч. институтъ, поднасяйки диплома произнесе следната речъ:

Многоуважаемый г. Проф. Ханцъ Кохъ,

Освободителнитѣ войни отъ 1912—1913 и 1915—1918 години, и дългитѣ революционни борби противъ турското и следъ това противъ новото робство не можаха да постигнатъ свободата на Македония. . .

При тия обстоятелства българскитѣ учени, писатели и духовници отъ македонски произходъ основаха презъ 1923 год. Македонски наученъ институтъ. Най-добритѣ синове на Македония обединиха своитѣ усилия, за да защитятъ свещенитѣ културни и политически права на македонскитѣ българи възъ основа на историческата правда, на етнографията и на справедливостта.

Изнасяйки чрезъ своитѣ издания правдиво, строго научно и документирано миналото и сегашно положение на Македония, Македонскиятъ наученъ институтъ изпълнява най-добросъвестно

своята задача — да освѣтлява по строго наученъ пжтъ истинското положение въ Македония и да опровергава всички тенденциозни теории, които се стремятъ да замъглятъ истинското положение въ миналото и по настоящемъ въ Македония.

Отъ начало и до край Македонскиятъ наученъ институтъ е билъ подпомаганъ драговошно въ тия свои благородни усилия и отъ мнозина видни и авторитетни чуждестранни учени съ тѣхния приносъ въ страницитѣ на списанието ни „Македонски прегледъ“ и въ страницитѣ на чужди научни списания или тѣхни обемисти научни трудове, издавани отъ Македонския наученъ институтъ или вънъ отъ него.

Македонскиятъ наученъ институтъ винаги е ценилъ високо заслугитѣ на всички външни учени, които, ржководени отъ историческата истина, отъ чувството на човѣшка правда и християнско състрадание, сж се изказвали добросъвестно и безпристрастно за истинското положение на Македония. Тия високоблагородни учени, Македонскиятъ наученъ институтъ има щастието да ги брои въ своята срѣда като негови почетни членове.

Вие, Господинъ Професоре, доблестенъ синъ на прославения съ наука и култура великъ германски народъ, титуляръ на катедра по история на източно-европейскитѣ народи при прочутия

Виенски университет, основател и пръв директор на Германския научен институт в София, виден германски учен, не веднаж сте освѣтлявали и защищавали правата кауза на бълг. народъ.

Управителниятъ съветъ на Македонския научен институт, ценейки високо, Многоуважаемий Господинъ професоре, Вашитѣ познания и проучвания на историята на южнитѣ славянски народи, проявени и въ Вашата академична речъ при тържественото откриване на 17 окт. т. г. на Германския научен институт в София, ценейки високо и Вашитѣ симпатии къмъ българския народъ, въ заседанието си на 4 ноемврий т. г. изпълни единъ свой приятенъ дългъ на благодарностъ и на признателностъ, като реши единодушно да Ви прогласи за почетенъ членъ на Македонския научен институтъ.

Азъ съмъ щастливъ да Ви съобща, предъ днешното тържествено събрание на Македонския научен институтъ, това решение на Управителния съветъ на Института и да Ви помоля да приемете почетното членство при Македонския научен институтъ, както и художествено изработения почетенъ дипломъ.

Съ чувство на дълбока къмъ Васъ почитъ, пожелавамъ Ви, Господинъ Професоре, отъ мое име и отъ името на Македонския научен институтъ здраве и бодростъ, за да продължите все тъй успѣшно Вашата научна дейностъ за слава на Вашето велико Отечество и за още по-голѣмо засилване културнитѣ и приятелски връзки между нашитѣ два свързани съ братство по оръжие народи — германския и българския.

Председател на Макед. науч. институтъ

Н. Стояновъ

София, 15 ноемврий 1940 год.

Г. проф. Х. Кохъ, трогнатъ отъ вниманието, което му се указва, отговори съ следнитѣ думи:

Господа,

Благодаря Ви за високото отличие, съ което ме удостоявате чрезъ провъзгласяването ми за почетенъ членъ на Вашия научен институтъ.

Изследването на страната и славната история на Македония за мене, като германски професоръ и човѣкъ на науката, не е въпросъ на политика, а въпросъ на истината. Като най-новъ почетенъ членъ на Вашия научен институтъ, съ удоволствие поемамъ задължението: да служа на истината.

Поради този стремежъ къмъ истината азъ желая да се уча при Васъ: азъ се радвамъ на научнитѣ познания, които ще добия чрезъ поинтиино занимание съ Вашитѣ въпроси.

Така азъ се надѣвамъ скоро да бъда въ състояние да предамъ чрезъ слово и печатъ наученото въ миренъ трудъ. Азъ съмъ убеденъ, че по този начинъ служа най-добре както на моя собственъ, на германския народъ, така и на българитѣ.

Господа, азъ поемамъ подадената ми ржка къмъ общъ пътъ чрезъ българската наука.

Да живѣе България!

Адресътъ художествено изработенъ въ ст. бълг. орнаменти, е дѣло на г. проф. Ст. Баджовъ.

К. Хр.

Освещаване паметника на В. Петлешковъ

Голѣмиятъ родолюбецъ и революционеръ В. Петлешковъ е родомъ отъ гр. Брацигово. Той е взелъ живо участие въ Априлското въстание презъ 1876 год. На събранието въ Оборище Петлешковъ е билъ представителъ на Брацигово и има голѣми заслуги при изработване плана на въстанието. Стана жертва на турскитѣ золуми. За да защити другаритѣ си, той бѣ заявилъ: „Азъ съмъ самъ, други нѣма“. Семейството Петлешкови по произходъ сж отъ Костурскитѣ села. Преди 150 год. Али Папа Янински подгонилъ българитѣ отъ с. Орѣшецъ, Сливница и Омско.

За да се отърватъ отъ безчестия и престѣпления на озлобенитѣ арнаути, тия българи решили да забѣгнатъ нѣкъде далече къмъ източната страна на българската земя. Тритѣ тѣзи села съ децата и носима покъщина следъ дълго скитане настанили се изпърво въ Тракия — гр. Пещера, а отъ тукъ намѣрили за по-удобно и по-сигурно и после се заселватъ въ Брацигово, дете и до сега живѣятъ.

Брациговската колония въ София, за да увѣковѣчи името на своя любимъ съгражданинъ и родолюбецъ, съ пожертвувания отъ дарители, възложила на художника-скулпторъ Зидаровъ да приготви бюста на Петлешкова и той извършилъ възложената му задача по най-великопепенъ начинъ.

На вѣчни времена бюстътъ ще краси Борисовата градина въ нашата столица и ще напомня

за героизма и себеотрицанието на Брациговци и въобще на създателитѣ на Априлското въстание, което донесе свободата на България.

На 13 X. въ 11 ч. преди обѣдъ се извърши освещаване и откриване на бюста отъ протосингела на Софийската митрополия Негово Високо Преподобие архим. Стефанъ.

Присѣдствуваша на тържеството голѣмо множество граждани съ представители на властта и войската съ военна музика.

Председателътъ на Брациговската колония въ София съ хубави думи обрисова образа на заслужилия синъ за освобождението на България В. Петлешковъ и поднесе вѣнецъ отъ страна на Брациговци. Следъ него съ подobaващи слова Спиро Василевъ, председателъ на Костурското благотворително братство въ София, поднесе вѣнецъ и възхвали дѣлото на виновника на тържеството.

Поднесоха поздравленията си на председателя на Брациговската колония родолюбивитѣ организации — на запаснитѣ офицери, на Илинденската организация, Съюза на Македоно-Одринскитѣ д-ва и др.

Тържеството бѣ велико по замисълъ и изпълнение. У всички се чувствуваше душевно доволство и благодарностъ за увѣковечаване паметта на голѣмия и заслужилъ синъ на България.

Вѣчна да бже неговата слава! Л. Т.

Извлъчение отъ бележките на четника Иванъ Мутафовъ

(Продължение отъ книга 8)

На 8, 9 IV. минахме Нисия, Гугово, желъзопътната линия.

На 10. IV. на бивакъ сме на рида срещу с. Подъ, а вечерята влѣзохме въ селото.

На 11. IV. заминахме за селото Месимеръ, 140 кжши, богато сайбийско село. — Училището бѣ обрнато на казарма съ 50 души войника.

На 13. IV. свикахме нѣкои отъ селянитѣ и ги окуражихме. Селото бѣше раздѣлено на екзархисти и патриархисти. Подъ влиянието на гръцкия владика, въ съдружие съ каймакамина, гръкоманитѣ бѣха взели църквата, а за екзархиститѣ оставаше монастирчето, отстояще на два клм. отъ селото. Съ голѣмъ рискъ влѣзохме въ дома на гръкоманина Любчето. Жена му, дъщеря му, 14—15 год. и момчето му, 7—8 годишно, взехме като залогъ, а на Любчо поржчяхме да привика по отдѣлно нѣкои видни гръкомани. Дойдоха нѣколцина гръкомани, на които внушихме да не бждатъ слѣпи орждия на гръцкия владика.

Вечерята заминахме за с. Подъ.

На 14. IV. въ това село селянитѣ избраха ново ржководно тѣло и приехме единъ новъ четникъ отъ гр. Воденъ. Презъ деня пристигна таксилдарьтъ (бирникътъ) съ 15 души аскеръ.

На 15. IV. сме въ с. Колибитѣ, близо до с. Подъ (30 колиби власи-овчари). Бѣхме предадени отъ гръкомани отъ с. Месимеръ (Гарванчето и Торомана), та каймаканинътъ ги похвалилъ, — докато има такива вѣрни на султана поданици, чети не ще да върлуватъ — казалъ имъ той.

На 16. IV. стигнахме въ „Караула“ — Месимерско. Изпратихме четника Иванъ Манафовъ да изпълни присждата — да накаже предателя Торомановъ и заминахме за с. Ошлени, дето ние престояхме отъ 17. до 23. IV.

На 24. IV. аскерътъ откри нашия бивакъ. На време узнахме, та бѣхме се прикрили, и не можаха да ни откриятъ. Близо до селото бѣше заловенъ селенина Марко, който бѣ ни донесълъ ядене. Заловили у него повечко лъжици, та предполагали,

че е ходилъ при четата. Подлагатъ го на изтезание. Въпрѣки малтретирането му, той не е издалъ четата.

На 25, 26, 27 и 28 IV. сме все около с. Ошлени и с. Подъ, като се прикривахме отъ многото потери. Много пжти тѣ се доближаваха до насъ, но не успѣваха да ни откриятъ.

1. май до 5. с. м. бѣхме въ мѣстноститѣ „Туваричево“, „Изворитѣ“. Изпратихме писма до воденското настоятелство да ни изпратятъ още четници, тѣй като бѣхме много застрашени. Друго писмо бѣхме изпратили на Подския бегъ Сюлейманъ х. Бегъ Хасановъ да ограничи буйствата на неговитѣ субаши, защото конакътъ му, както той и субашитѣ, ще сподети голѣмо отмъщение за сторенитѣ золуми.

6 до 10 май прекарахме въ и около с. Ошлени. Двата четника ни съобщиха, че успѣшно сж извършили мисията си въ Месимерскитѣ лозя. Въ престрелката е билъ раненъ и Моаремъ Чаушъ, отъ охраната на предателя.

На 11. май презъ Стария Подъ-Броводъ — Ливадище — Кестенитѣ — Мало и Голѣмо Осоитѣ отседнахме на Арнаутската колиба на Апостолъ (Корча) кждето правѣха кюмюръ.

На 12. май стигнахме колибата на Сотира и бѣхме добре посрещнати.

13 до 15 май бѣхме около „Малта вода“, „Калугерището“, „Пещерата“ и „Каликова“. Отбѣгвахме потеритѣ, за които своевременно ни бѣше съобщавано отъ населението.

На 16. май на „Каликова локма“ очаквахме Месимерскитѣ ржководители Иванъ Любчевъ и други 4-ма. Донесоха ни кошници череши, доволни, че е настаналъ голѣмъ обратъ въ отношенията на Месимеръ, следъ убиването на предателитѣ Торомана и Гавранчето.

17, 18 и 19 май сме около с. Кждево.

(Следва)

Положението

Последнитѣ седмици се характеризиратъ съ усилена дипломатическа дейность отъ страна на Германия. Продължавайки непрекъснато своитѣ нападения съ аероплани надъ Лондонъ и други градове на Англия, които сж отъ голѣма важность като главни пристанища или като срѣдища на военна индустрия, германцитѣ предприеха редица бързи и енергични действия за привличане и привързване на нѣкои европейски държави къмъ системата на Осъта като подготовка къмъ организирането на Европа на основата на единъ новъ политико-общественъ и стопански редъ въ духа на разбиранията на националь-социализма и при отстраняването на досегашното влияние на Англия отъ европейския континентъ.

Като пръвъ резултатъ отъ тая германо-италианска дипломатическа дейность бѣ присъединяването на Унгария, което бѣ последвано скоро отъ присъединяването и на Ромъния и на Словакия къмъ германо-итало-японския пактъ. Така Германия разчиства напълно срѣдноевропейския и придунавски теренъ за пълно прилагане на сто-

панскитѣ и дори на военнитѣ мѣрки, които въ даденъ моментъ тя, въ съгласие съ странитѣ, участващи въ системата на Осъта, би намѣрила за нужно да вземе.

Оставатъ още Испания и Франция, за да се достигне наистина едно почти пълно единство на европейския континентъ въ новото му устройство и за да бжде напълно отхвърлено всѣкакво английско въздействие въ европейскитѣ страни.

Привличането на Испания въ блока на ржководената отъ Берлинъ „нова“ Европа, изглеждаше че е предстояще, особено следъ като възприемащиятъ, изглежда, доста много нѣщо отъ идеитѣ на националь-социализма г. Серано Сунеръ стана министъръ на външнитѣ работи на Испания, но и до днесъ тая страна все още не е сложила подписа си подъ документъ, чрезъ който би поела задълженията на петтѣ вече съюзили се страни въ името на общата имъ борба срещу английски попълзновения въ Европа. Ние своевременно бивахме осведомявани подробно за срещитѣ

станаха между г. Хитлер и вождата на Испания г. Франко и между г. Серано Сунер и Рибентроп и за многобройните декларации на отговорни, ръководни лица от едната и от другата страна и от всичко личеше, че Испания е съвсем готова не само да влезе в германо-италианския блок, но и да грабне оръжието и да застане редом с Германия и Италия в борбата с Англия. Това забавяна се дължи, изглежда, главно на причини от стопански характер. Още понасяща тежките последици от междоусобната гражданска война Испания се нуждае от храни и от други някои материали, които биха могли да ѝ бъдат доставяни от вън. Приятелският ѝ сили — Германия и Италия — при всичко че си най-добро желание не могат, вижда се, да задоволят както трябва тия стопански нужди на Испания и тя се вижда принудена да остане в това отношение на благоволение на Англия, която, въпреки големите загуби на търговски и на някои военни кораби, все още държи в ръцете си контрола на световните морски пътища. В сегашния момент държавниците на Испания сигурно претеглят най-грижливо положителните и отрицателните вероятности от едно присъединяване на страната им към остана Рим-Берлин или вече може би само директен начин как да избягнат неудобствата или опасностите откъм Англия от възприетото от тях по начало присъединяване към тая Ось.

Решението на Испания е в известни отношения свързано с решението на Франция, която е нейна съседка по море и по суша.

От доста време насам правителството на Маршал Петен се намира под натиска на хиляди нови за Франция и крайно мъчителни проблеми, които се включват в трижълника, образуван от трите основни проблеми: 1. — възстановяване на стопанските и духовни сили на нацията; 2. — приспособяване към изискванията на Германия, която е все още победителка и завоевателка на Франция и 3. — усилия да се запази, и при тия крайно тежки за Франция усилия, известна независимост и самостоятелност на френския дух, за да може той да обезпечи достойно място за Франция не само като равнопоставена държава между другите държави, но и като творчески фактор между ония, които искат да уреждат света на нови начала.

Тук, във Франция, изглежда, Германия среща по-голяма и по-мъчно преодолима съпротива, отколкото във френската военна съпротива при Ена, при Марна и линията „Мажино“. Тук се сблъскват германският с френския дух.

Има много признаци, които говорят, че Франция не е възхитена от обстоятелството, че нейният победител е взел починът да урежда по свои разбирания и по своя воля Европа (включително и Франция, значи) на нови, от него намислени, начала и че тя — Франция ще трябва, поради положението на подчиненост, в което се намира, да канерва и да върви по стъпките на подчинителя ѝ. Това е за французина едно, почти непоносимо положение и то е именно което най-много затруднява мисията на Петен и на Лавал. Последният непрекъснато спомега за Виши (дето е седалището на френското правителство) до Париж, дето са настанени германските политически власти, натоварени с задачата да решават въпросите, свързани с положението на окупирания и на неокупираната френска територия.

По отношение на Испания и на Франция, задачата на силите от Остан е постигната наполовина: тия две държави престанаха да са приятели на Англия и замъниха донкъде английското приятелство с германското

или с германо-италианското приятелство. Но те не са станали още врагове на Англия и военни съюзници на Германия.

Ще станат ли военни съюзници на Германия и кога, наскоро или в по-отдалечено време — това е въпрос, под който лежат много неизвестни.

Що се отнася до Балканите — тук на всички ни положението е много добре известно, та няма нужда от много тълкувания, за да го разберем.

Неизвестното в това положение е само там, дето се кръстосват известни чужди влияния и интереси край цариградските водни пътища, съставляващи и сега, както в миналото, един твърде важен търговски, политически и стратегически възел между три континента.

Но тук вече имаме едно още по-голямо усложнение на положението поради това, че на Балканите се откри нов военен фронт — итало-гръцката война, който всеки миг може да се разшири и да се издигне до първостепенна, от гледище на крайните репутати на сегашния гигантски двубой, борба. За изхода от тая борба ние можем само да гадаем без голяма вероятност да предугадим, защото тук се намесва по-тежко руският фактор, който до сега запазва пълната си загадъчност, що се отнася до намъренията му тук и там, и развързаността на ръцете си да действуват самостоятелно както, когато и дето намъри за добре.

А в туй време, Англия, заедно с своите владения и с доминионите си, както и при засилената и все по-засилващата се помощ, получавана от Америка, не само не дава да се предвиди една нейна капитулация, но и стига все повече своите сили, смътайки да продължава борбата си с Германия. Вижда се, че Германия ще трябва да търси по-сухо нейните сили и там именно да ги срази. А те са главно в самите два острова — Метрополията — и в Близкия и Среден изток.

Това обстоятелство ще определи и формата, и размахите на предстоящата голяма въоръжена среща между Германия и Англия — във Метрополията на Великобритания или нкъде край източно Средиземно море — която ще реши и приключи това първо по рода си въ историята сътолковение.

Татуль Зарманиян

(Гледай статията на стр. 3)

НАШИЯТЪ КАЛЕНДАРЪ

Той е вече подъ печатъ. Нека дружества и братства побързатъ да ангажиратъ нужното имъ количество екземпляри отъ единствения календаръ, издаванъ отъ Македонскитѣ организации въ страната.

Между нескончаемитѣ опити, за освобождение отъ чуждо иго, въ своя последенъ опитъ — нека се надѣмъ, па и по всичко изглежда, че той ще си остане последенъ — а именно, презъ Илинденското въстание — 1903 г. — българинътъ прояви най-силенъ организаторски талантъ — всичко бѣ преценено въ най-тънkitѣ му подробности, всичко бѣ предвидено и навременно предприето. 26408 герой светци — мнозина отъ тѣхъ безъ никакво оръжие, или каквото имъ бѣ попаднало на ръка — брадва, коса, ластегарка — бѣха напуснали домъ и семейство и се впуснаха въ неравната борба. Цѣли 3½ месеци при мъчителни страдания и лишения продължи борбата. Люта зима сви знамената и застави борцитѣ да се прибератъ въ семейно огнище при родители, невести и деца. Мнозина отъ тѣхъ ужасъ посрещна — 12,440 сгради опожарени, 70835 останали безъ подслонъ, 4624 старци, жени и деца изклани, 3122 жени, моми изнасилени, 72 моми заробени, при 240 сражения — 994 въстанници убити и ранени, 5321 убити и ранени турци и нито единъ отъ мирното турско население незасегнатъ. Въстанието, потушено при най-жестоки изпитания и мѣстъ на поробени и заробители, не бѣ безрезултатно. То изнесе предъ свѣтовния аеропагъ въ всичката ѣ голота пошлостьта на владетелката страна и некадърността ѣ да възприеме що годе поносимъ начинъ на управле-

ние завладениятѣ страни, че тя си остана все така некултурна и инертна къмъ каквито и да е преобразования, въпреки 6 вѣковното ѣ съжителство съ европейскитѣ държави, въпреки постояннитѣ жертви, които понасяше като санкции на своята недѣгавостъ. Илинд. въстание съ своята сила и мощъ, съ светостъта на своя идеалъ спечели адмирациитѣ на цѣлия културенъ свѣтъ. То раздруса отъ основи трона на кървавия султанъ и той падна поразенъ отъ ударитѣ на подлаганитѣ отъ него на най-ужасни гонения комитаджии.

Водителитѣ на тоя всенароденъ бунтъ, щабътъ на Илинденското въстание, въ лицето на Даме Груевъ, Борисъ Сарафовъ и Анастасъ Лозанчевъ, ще краси тоя пжтъ календара на Илинденската Организация. Подвизитѣ и живота на първитѣ двама наши вождове отдавна минаха въ легендитѣ на българския народъ. Остана да ни напомня величието на момента само тѣхниятъ другаръ Анастасъ Лозанчевъ, който едва влачи последиствията отъ преживелцитѣ и изпитанията, на които е билъ подложенъ.

Заедно съ него, ние всички се надѣмъ, че ще доживѣмъ деня, въ който ще видимъ постигнати блѣноветѣ ни за отечествена свобода.

Календарътъ ни се краси и съ великолепия изгледъ на Костурското езеро, най-здравия югозападенъ граниченъ стълбъ на българското отечество, костурско, което на Илинденъ взе най-живо участие и прояви примѣри на най-голѣмо и блестяво себеотрицание и храбростъ на своитѣ синове.

Отъ Ржков. тѣло на Илинд. Организация

БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЪЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА

Народно учреждение за обслужване съ кредитъ българското стопанство и кооперации.

ОСНОВАНО ВЪ 1864 ГОДИНА

КАПИТАЛЪТЪ Е НЕОГРАНИЧЕНЪ

ОБСЛУНВА СЪ КРЕДИТЪ:

Земедълскитъ стопанства, земедълскитъ кредитни и кооперативни потрѣбителни сдружения, тѣхнитъ съюзи и воднитъ синдикати; занаятчийтъ и занаятчийскитъ кооперации; популярнитъ банки и тѣхнитъ съюзи.

ДОСТАВЯ:

Земедълски орждия и машини, подобрани семена за посѣвъ на зърнени храни и фуранъ, меденъ сулфатъ (синъ камъкъ) за прѣскане и предпазване лозята и овощнитъ градини отъ болести и за защита отъ паразити; купува бакъръ, дървенъ материалъ, смазочни и горивни материали; занаятчийски материали и пр.

ПОСРѢДНИЧИ:

За продажба и износъ за чунбина на земедълски произведения, събирани отъ кооперативнитъ сдружения: тютюнъ, пашкули, розово масло, прѣсни, сухи и консервирани плодове, зърнени храни и фуранъ, машини, сахтиянъ, килими и др.

ИЗВЪРШВА:

Всички банкови операции, приема спестевои влогове, срочни и безсрочни, при най-износни условия.

СЕДАЛИЩЕ И УПРАВЛЕНИЕ ВЪ СОФИЯ

103 клона и 50 агенции въ всички производителни, земедълски градове и села. 250 попул. банки въ цѣлата страна, които извършватъ влогово-акредитивна служба.